

СТЕНОГРАФСКЕ БЕЛЕШКЕ
НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ
КРАЉЕВИНЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ

ГОДИНА 7

БЕОГРАД 1938 ГОДИНЕ

КЊИГА 2

ХИХ РЕДОВНИ САСТАНАК

НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ
КРАЉЕВИНЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ

ДРЖАН 24 ФЕБРУАРА 1938 ГОДИНЕ У БЕОГРАДУ

ПРЕТСЕДАВАЛИ:

ПРЕТСЕДНИК
СТЕВАН ЂИРИЋ

И

ПОТПРЕТСЕДНИК
ЈЕВРЕМ ТОМИЋ

СЕКРЕТАРИ:

Др. АНДРЕЈ ВЕБЛЕ и ДРАГОМИР М. СТОЈАДИНОВИЋ

Присутни г. г. Министри: Министар унутрашњих послова и заступник Претседника Министарског савета и Министра иностраних послова др. Антон Корошец, Министар социјалне политике и народног здравља Драгиша Цветковић, Министар трговине и индустрије др. Милан Врбанић, Министар грађевина Добривоје Стошовић, Министар финансија Душан Летица, Министар без портфеља др. Михо Крек, Министар без портфеља Војислав В. Ђорђевић, Министар без портфеља др. Нико Новаковић, Министар физичког васпитања народа др. Вјекослав Милетић, Министар пошта, телеграфа и телефона Војко Р. Чвркић.

ПОЧЕТАК У 9 ЧАСОВА

САДРЖАЈ:

Пре дневног реда: 1 — Читање и усвајање записника XVIII редовног састанка;

2 — Саопштење Указа Краљевских Намесника о постављењу за заступника Претседника Министарског савета и Министра иностраних послова др. Ангона Корошца, Министра унутрашњих послова;

3 — Саопштење о подношењу законских предлога: предлога Закона о уговору о трговини и пловидби са прилозима који чине његов саставни део, закључен и потписан у Београду 24 маја 1934 године, између Краљевине Југославије и Краљевине Бугарске; предлога закона о Допунском споразуму уз Споразум од 25 априла 1932 године, додат Уговору о трговини и пловидби између Краљевине С. Х. С. и Краљевине Италије од 14 јула 1924 године, потписаном у Риму 4 јануара 1934 године; предлога закона о Међународној конвенцији о узамјаној заштити против денге, потписаној у Атини 25 јула 1934 године; предлога закона о Конвенцији о екстрадицији и судској помоћи по кривичним

предметима, потписаној у Анкари 6 септембра 1934 године између Краљевине Југославије и Републике Чехословачке; предлога закона о Конзуларном уговору са Закључним протоколом, потписаном у Београду 1 маја 1934 године између Краљевине Југославије и Немачког Рајха и предлога закона о Конвенцији закљученој и потписаној у Паризу 27 маја 1923 године између Краљевине Југославије, Аустрије, Мађарске, Краљевине Румуније и Републике Чехословачке, којом се одобрава Правилник о надлежности о раду Сталне техничке комисије режима вода Дунава;

4 — Саопштење извештаја Сената Краљевине Југославије о поновном избору часништва Сената: за претседника др. Желимира Мажуранића, за потпретседнике др. Ђуру Котура и Стевана Јанковића и за трећег секретара Стаменка Божића;

5 — Саопштење и усвајање извештаја Верификационог одбора о доласку за народне посланике: Јакова Коларевића, земљорадника из Горње Буковице, Срез подгорски; Дане Брујића, поседника и трговца из Косиња, Срез перушићски; Раде Виловског, ратара из Потиског Св. Ивана, Срез новока-

њишки; Илије М. Станковића, земљоделца из Бујановца, Срез пчињски;

6 — Саопштење о подношењу оставке на посланички мандат Спире Хаџи Ристића, који је Указом Краљевских Намесника од 9 јануара о. год. именован за сенатора;

7 — Саопштење захтева Министра правде о издавању суду народних посланика.

Говорници: Војислав Лазић (примедба на записник), секретар др. Андреј Вебле (одговор на примедбу на записник), Претседник Народне скупштине Стеван Ђирић (два пута).

Дневни ред: Наставак претреса у начелу и усвајање у начелу извештаја Финансијског одбора о предлогу буџета државних расхода и прихода са предлогом Финансијског закона за буџетску годину 1938/39.

Говорници: Министар социјалне политике и народног здравља Драгиша Цветковић, Богољуб Јевтић (ради личног објашњење), Јеремија Протић (изјава у име Ј.Н.С. клуба), Претседник Народне скупштине Стеван Ђирић (петнаест пута).

— Саопштење накнадног извештаја Финансијског одбора о изменама и допунама у предлогу рачунског дела предлога буџета државних расхода и прихода са предлогом Финансијског закона за буџетску 1938/39 годину. —

Претседник Стеван Ђирић: Имам част отворити XIX редовни састанак Народне скупштине. Молим секретара г. др. Веблеа да изволи прочитати записник претходног састанка.

Секретар др. Андреј Вебле прочита записник XVIII редовног састанка Народне скупштине.

Претседник Стеван Ђирић: Има ли ко од господe народних посланика какву примедбу на прочитани записник? (*Војислав Лазић:* Молим реч).

Има реч народни посланик г. Војислав Лазић.

Војислав Лазић: Господа која су синоћ била присутна до краја скупштинске седнице сведоци су, да смо се не само ја него и још неколико посланика са леве стране јавили за реч и тражили да се за данас стави на дневни ред једна од интерпелација, пошто је данас интерпелациони дан. По Пословнику данас треба да се претресају интерпелације, јер иако је буџетска дебата, ипак наш Пословник не дозвољава, ни онда кад је буџетска дебата, да се прескочи тај интерпелациони дан, да се интерпелације обиђу а да се на њих не одговори. Међутим, Претседавајући господин Маркић није хтео да нам дозволи да учинимо тај предлог. И ако ми на то имамо права по Пословнику, он нам ипак то није дозволио. Из записника се не види да смо ми овај предлог поставили, па се чак не види ни то да смо и реч тражили, него се једноставно каже: да је господин Председавајући предложено овај данашњи дневни ред и да је тај дневни ред примљен, те изгледа као да против овога дневног реда нико није ни протествовао. Зато ја чиним протест против овога записника и тражим да у њега уђе то, да су посланици са леве стране захтевали да се за данас стави на дневни ред једна од многобројних интерпелација. Те интерпелације стоје, на њих нико не одговара и зато се и поставља питање: зашто су оне; зашто је законодавац дозволио народним посланицима и у Уставу и у Закону о по-

словном реду да могу постављати те интерпелације, кад господа Министри на њих не одговарају. Протестујући противу оваког рђавог вођења записника, а у исто време протестујем и против неодговарања господа Министара на интерпелације.

Претседник Стеван Ђирић: Има реч секретар г. др. Вебле.

Секретар др. Андреј Вебле: Господа народни посланици, изјављујем да не примам примедбу г. Лазића на записник, пошто је Народна скупштина примила предложени дневни ред као што је и у записнику речено.

Претседник Стеван Ђирић: Господа народни посланици, Народна скупштина има да одлучи. Господа која примају примедбу на записник, нека изволе седети, а која не примају примедбу г. Лазића, нека изволе устати. (Већина устаје). Примедба није примљена. Објављујем да је записник примљен онако како га је г. секретар прочитао.

Изволите чути један Указ Краљевских Намесника.

Секретар др. Андреј Вебле (чита):

„У ИМЕ

ЊЕГОВОГ ВЕЛИЧАНСТВА
ПЕТРА II

по милости Божјој и вољи народној
КРАЉА ЈУГОСЛАВИЈЕ

КРАЉЕВСКИ НАМЕСНИЦИ

пошто ће се Претседник Министарског савета и Министар иностраних послова Стојадиновић др. Милан бавити извесно време у иностранству, то на предлог Претседника Министарског савета и Министра иностраних послова, а на основу чл. 11 и 12 Закона о уређењу Врховне државне управе, постављају:

За заступника Претседника Министарског савета и Министра иностраних послова Корочца др. Антона, Министра унутрашњих послова.

Претседник Министарског савета и Министар иностраних послова нека изврши овај Указ.

8 фебруара 1938

Београд

ПАВЛЕ, с. р.

Др. Р. СТАНКОВИЋ, с. р.

Др. И. ПЕРОВИЋ, с. р.

Претседник Министарског савета и Министар иностраних послова,
Др. М. Стојадиновић, с. р."

(Народни посланици саслушали су читање Указа стојећи и одазвали се усклицима: Живео Краљ!)

Претседник Стеван Ђирић: Овај Указ Краљевских Намесника узима се на знање.

Изволите чути законске предлоге.

Секретар др. Андреј Вебле (саопштава): Г. Претседник Министарског савета и Министар иностраних послова, Министар правде и Министар трговине и индустрије подносе Народној скупштини на решење:

Предлог закона о Уговору о трговини и пловидби, са прилозима који чине његов саставни део, закључен и потписан у Београду 24 маја 1934 године, између Краљевине Југославије и Краљевине Бугарске (Види прилог); и

Предлог закона о Допунском споразуму уз Споразум од 25 априла 1932, додат Уговору о трговини и пловидби између Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца и Краљевине Италије од 14 јула 1924, потписаном у Риму 4 јануара 1934 године (Види прилог);

Г. Претседник Министарског савета и Министар иностраних послова и г. Министар правде и г. Министар социјалне политике подносе Народној скупштини на решење Предлог закона о Међународној конвенцији о узајамној заштити против денге, потписаној у Атини 25 јула 1934 године (Види прилог);

Г. Претседник Министарског савета и Министар иностраних послова и г. Министар правде подносе Народној скупштини на решење:

Предлог закона о Конвенцији о екстрадицији и судској помоћи по кривичним предметима, потписаној у Анкари 6 септембра 1934 године, између Краљевине Југославије и Републике Чехословачке (Види прилог); и

Предлог закона о Конзуларном уговору са Закључним протоколом, потписаном у Београду 1 маја 1934 године између Краљевине Југославије и Немачког Рајха (Види прилог);

Г. г. Претседник Министарског савета и Министар иностраних послова, Министар правде и Министар грађевина подносе Народној скупштини на решење Предлог закона о Конвенцији, закљученој и потписаној у Паризу 27 маја 1923 године између Краљевине Југославије, Аустрије, Мађарске, Краљевине Румуније и Републике Чехословачке, којом се олобжава Правилник о надлежности и раду Сталне техничке комисије режима вода Дунава. (Види прилог).

Претседник Стеван Ђирић: Прочитани законски предлози биће упућени на рад Одбору за проучавање законских предлога о Међународним уговорима и споразумима.

Изволите чути један извештај Сената Краљевине Југославије.

Секретар др. Андреј Вебле (саопштава): Сенат Краљевине Југославије извештава Народну скупштину да је на свом V редовном састанку одржаном 22 фебруара ове године, на поновним изборима часништва Сената, изабрао за претседника г. др. Желимира Мажуранића, за потпретседника г. г. др. Ђуру Котура и Стевана Јанковића, а за трећег секретара г. Каменка Божића.

Претседник Стеван Ђирић: Овај извештај Сената узима се на знање. Изволите чути један извештај Верификационог одбора.

Секретар др. Андреј Вебле прочита извештај који гласи:

„НАРОДНОЈ СКУПШТИНИ

Београд

Верификациони одбор Народне скупштине примио је преко Претседништва Народне скупштине оставке на посланички мандат народних посланика и то: г. Стевана Јанковића, који је указом Ад. Бр. 90 од 9 јануара 1938 године именован за сенатора, и др. Мила Мишкулина, Светозара Станковића и Михајла Лукаревића, који су на изборима од 6 фебруара о. г. изабрани за сенаторе.

Пошто је прегледао сва изборна акта, Одбор је констатовао:

Да на место Стевана Јанковића долази за народног посланика за Срез подгорски његов заменик Јаков Коларевић, земљорадник из Горње Буковице, истог среза;

Да на место др. Мила Мишкулина долази за народног посланика за Срез перушишки Дане Брујић, поседник и трговац из Косиња, истога среза;

Да на место Светозара Станковића долази за народног посланика за Срез ново-кањишки Рада Виловски, ратар из Потиског Св. Ивана, истог среза; и

Да на место Михајла Лукаревића долази за народног посланика његов заменик Илија М. Станковић, земљопелац из Бујановца, Срез пчињски.

Стога је Одбору част предложити Народној скупштини да на основу § 21 Закона о избору народних посланика изволи позвати и прогласити за народне посланике и то:

Јакова Коларевића, за Срез подгорски, Бановине дринске;

Дана Брујића за Срез перушишки, Бановине савске;

Раду Виловског, за Срез ново-кањишки, Бановине дунавске, и

Илију М. Станковића, за Срез пчињски, Бановине вардарске.

Одбору је част умолити Народну скупштину да овај извештај прими.

За известиоца је одређен г. Димитрије Мирковић, народни посланик.

Претседник

Верификационог одбора,

Др. Ђорђе Марковић, с. р.

Секретар,

Димитрије Мирковић, с. р.

Чланови:

Велимир И. Аћимовић, с. р.; Марко В. Ружичић, с. р.; Рудолф Певец, с. р.; Лазар Црљић, с. р.; Станко Ђосић, с. р.; Васиљ Костић, с. р.; Тодор М. Живковић, с. р.; Стаменко Стошић, с. р.; Боривоје Д. Антић, с. р.

Претседник Стеван Ђирић: Господо народни посланици, Верификациони одбор је овај извештај односно овај свој предлог донео једногласно. Према томе стављам питање: прима ли Народна скупштина прочитани извештај? (Једногласан одзив: Прима!) Објављујем да је овај извештај односно предлог Верификационог одбора примљен и проглашујем за народне посланике:

За Срез подгорски Јакова Коларевића, земљорадника из Горње Буковице;

За Срез перушишки Дану Брујића, поседника и трговца из Косиња;

За Срез новокањишки Раду Виловског, ратара из Потиског Св. Ивана; и

За Срез пчињски Илију М. Станковића, земљопелца из Бујановца.

Господу нове посланике молим да дођу код мене у Кабинет да положи заклетву.

Изволите чути, господо; једну оставку на посланички мандат.

Секретар др. Андреј Вебле (саопштава): Г. Спира Хаџи-Ристић подноси оставку на свој посланички мандат пошто је Указом Краљевских Намесника од 9 јануара ове године именован за сенатора.

Претседник Стеван Ђирић: Ова оставка биће упућена Верификационом одбору. Изволите чути захтеве г. Министра правде о издавању суду г. г. народних посланика.

Секретар др. Андреј Вебле (саопштава): Г. Министар правде тражи одобрење за продужење кривичног поступка противу г. г. народних посланика:

Хефера Стјепана због дела из чл. 3 и 4 Закона о заштити јавне безбедности и поретка у држави; Др. Жуњевића Карла због дела из чл. 3 и 4 Закона о заштити јавне безбедности и поретка у држави; Николића Милована због дела из § 180/1 К. з.; Др. Малића Даниела због дела из § 301 К. з.; Људевита Томашића због дела из §§ 3 и 4 Закона о заштити јавне безбедности и поретка у држави; и Др. Берковића Јосифа због дела из §§ 100 и 307 К. з. у вези §§ 310 и 302 К. з. и чл. 3 и 4 Закона о заштити јавне безбедности и поретка у држави.

Претседник Стеван Ђирић: Ови захтеви г. Министра правде биће упућени Имунитетном одбору.

Прелазимо, господо народни посланици, на дневни ред. На дневном је реду: Наставак претреса у начелу извештаја Финансијског одбора о предлогу буџета државних расхода и прихода са предлогом Финансијског закона за буџетску 1938/39 годину.

Реч има Министар социјалне политике и народног здравља г. Драгиша Цветковић.

Министар социјалне политике и народног здравља Драгиша Цветковић: Господо народни посланици, и овога пута Народна скупштина искористила је нашироко и надугачко своје буџетско право критикујући рад Владе, износећи све оно што је по њеном схватању маркантно и значајно, и погрешно у политици Краљевске владе.

Господо, ја морам да констатујем одмах да је критика овога пута изузетно била у помирљивој атмосфери, без жучности; али одмах морам да додам овоме, не много објективна, јер из свих говора опозиције ми смо чули увек један исти глас, увек један исти ехо: ни једно признање, ни једна заслуга Краљевске владе за прошлогодишњи њен рад.

Господо, могли смо да констатујемо одмах да постоје две групе политичара из парламентарне опозиције: једна која припада Југословенској националној странци, и друга која припада другим опозиционим политичким круговима. И ја, господо, морам да констатујем да докле је критика ових првих претставника била често пута врло жучна, врло лична, дотле морам да признам да је на оној другој страни било и објективних говора и маркантних говора.

Господо, одговор ће бити базиран углавном на говоре претставника Југословенске националне странке и то из два разлога. Прво, јер је то најмногобројнија парламентарна опозиција; друго, јер су претставници те странке били на власти, радили, имали своју политичку идеологију, сковали и носили свој политички живот, а главни лидери те странке били су на одговорним местима у Влади. Господо, ја морам да констатујем да су претставници те странке често пута у својим говорима хтели, да два режима потпуно одвојена у нашој земљи, два режима која имају своје битно обележје, два режима која, по мом дубоком схватању, немају ничег заједничког, да та два режима према

потребама и према приликама често пута помешају, есконтирају за своје потребе као да нема границе између онога режима, који је створио 6 јануар, и између онога режима, који је створила Југословенска национална странка. Господо, ја морам да констатујем да је носилац првог режима био један велики ауторитет у нашој земљи. О томе режиму ми не можемо и нећемо говорити. Тај режим има и својих добрих страна. Али, господо, иза тога режима стојало је једно велико име, стојао је покојни Краљ. (Сви народни посланици устају и кличу: Слава Му!) И ми о том режиму никада и никојом приликом, а најмање упоређујући га са оним што је после њега дошло, упоређујући га са режимом Југословенске националне странке, не можемо и не желимо да говоримо! Господо, тај први режим дао је и добре и одличне ствари. Узмите Устав, оно савршено схватање нашег унутрашњег уређења на бази бановина и на бази широких самоуправа. Ми, господо, о томе можемо само рећи добру реч, и можемо казати само добро своје мишљење. Али, господо, дозволите ми да онај други режим, режим Југословенске националне странке, у коме смо имали одговорну владу, у коме смо имали и специјално њихов сковани политички живот, у коме смо имали и једну политичку идеологију издвојим и говорим посебно. И кад, господо, данас претставници те странке хоће да критикују рад ове Краљевске владе, да критикују рад овога режима, ми онда, господо, морамо да се осврнемо на њихову прошлост, и с обзиром на то што су они овде најмногобројнији, и с обзиром на то што су они много зала починили у овој земљи, и с обзиром на то што данас многе њихове кривице и грешке ова Краљевска влада има и мора да исправља! (Бурно пљескање у центруму и на десници).

И, видите, данас носиоци тога режима и претставници те странке седе на овој страни, у својим говорима, господо, говоре о погрешкама Краљевске владе и указују на извесне грешке нашег режима, и то баш на оне грешке, на оне рђаве законе, на она рђава дела, које су они створили и које су они спроводили у овој земљи. (Бурно пљескање у центруму и на десници).

И ја ћу, господо, у своме одговору учинити једну објективну анализу догађаја из прошлости и упоредити их са данашњицом и то у трима главним доменима народног и државног живота.

Господо, чули сте од претставника овога прошлог режима, од претставника са ове стране, да се нашој спољној политици чине главне и основне замерке, да смо нашу традиционалну политику, политику пријатељства нашег народа према Француској напустили, да смо, господо, скренули са оне линије у спољној политици, која је била укоренена у нашој земљи, која је била производ прошлости заједничког рада нашег и француског народа.

Господо, ја морам да констатујем са овога места, да ни у чему наша спољна политика није изменила раније односе, који су постојали између нашег и француског народа (Бурно пљескање у центруму и на десници); да никад и ни којом приликом нису заборављене ни жртве, ни заједнички рад у прошлости и да, господо, ништа ми тој спољној политици нисмо одузели, нити у њеним односима ништа умањили, да би ма са које стране изгледало, да су се наши основи спољне политике

у односу на Француску изменили. Али ако је у тим односима требало што додавати, ако је у тим односима требало што појачавати, онда су господа са ове стране, кад су били на власти и имали у рукама спољну политику наше земље, могла додати, онда су могла појачавати, онда су могла чинити оно, што нама данас замерају и оно што мисле, да је мало учињено, па да ти односи буду још снажнији.

Господо народни посланици, ја морам констатовати, да нема у тим односима ничега измењеног и да су они остали онакви, какви су били раније.

Господо, са овога места, у домену спољне политике говорило се од стране говорника са ове стране, да су у Балканском споразуму и Балканском пакту поремећени односи, да тај споразум, који је направљен иницијативом Благопочившег и Великог Краља не претставља данас ону хармонију, каква је некада била. Господо, ја морам да констатујем, да су основне идеје наше спољне политике биле и остале: Балкански споразум . . . (Бурно плескање у центруму и на десници) . . . и да односи, који су ту постављени, да су ти односи увек чврсти, да су ти односи увек добри, да су ти односи увек искрени и срдачни. Данас, кад избијају сукоби свуда око нас, ми морамо да укажемо на Балкан као пример пуне срећности и мира у Европи. (Плескање у центруму и на десници). И, господо, док се са ове говорнице још пре неколико дана тврдило, да у тим односима није све у реду, ми видимо да је, колико још јуче, носилац наше спољне политике, Претседник Краљевске владе др. Милан Стојадиновић . . . (Плескање и бурни усклици у центруму и на десници: Живео!) . . . напустио нашу престоницу и у друштву са претставницима Балканског споразума отишао у Анкару да још боље, још више, учврсти основне темеље ове политике.

И према томе, господо, кад се хоће разним листовима из иностранства, који су често пута и непријатељски према нама расположени, кад се хоће да укаже на нестабилност наше спољне политике, на рђаво вођење наше спољне политике и кад се хоће да укаже нарочито на односе који владају у Балканском споразуму, — ја морам са овога места да укажем на ове чињенице, да укажем на то да односи нису никад били бољи, никад јачи, никада искренији. (Бурно одобравање у центруму и на десници). То исто важи и за Малу Антанту.

Господо, са овога места говорило се и о односима са суседним земљама и критикована је наша спољна политика. А ја вас питам, господо, у чему је ту погрешна наша спољна политика? Наша спољна политика је у томе, да од непријатеља стварамо пријатеље, да од седам непријатељски расположених држава створимо пријатеље, са свима последицама економским и привредним, које доноси таква добра спољна политика. Ја вас питам, господо, да ли је господин др. Милан Стојадиновић добро радио кад је сређивао односе са свима суседима? Ја вас питам да ли је добро радио кад је од непријатеља стварао пријатеље и кад је преко уговора са тим пријатељима, учинио, да од тога пријатељства у економском и привредном погледу наша земља и наш народ имају широке економске користи? (Дуготрајно и бурно одобравање у центруму и на десници). Господо, толико о спољној политици.

Господо, да пређем на онај други део, на онај други домен народног живота, на економску и

привредно-финансијску политику, која се водила у нашој земљи. Ја мислим, да после онако аргументованог говора г. Министра финансија јуче, да после свих оних података, после свих оних чињеница, пред којима ова друга страна није могла да даде одговор, — ја мислим да је моја улога овога пута много лакша.

Главни говорник Југословенске националне странке, говорећи о економском и привредном просперитету у нашој земљи, који очигледно влада последње две године у нашој држави, рекао је да постоји просперитет, постоји привредни полет, да постоји бољитак живота, али да то нема везе са политиком Краљевске владе, да је то у целом свету и да је то резултат спољне привредне коњунктуре. А ја вас питам, господо, да није било добрих унутрашњих економских и привредних мера, да није било добре привредне и социјалне политике, да није била добра унутрашња политика, — ја вас питам да ли би спољна светска коњунктура имала утицаја на наше економске односе и на наше привредне прилике? Само се добрим унутрашњим мерама, само се добрим економским мерама, само се добром привредном политиком може користити једна повољна светска коњунктура, коју ми не покривамо и која заиста влада у целом свету. Јер ми морамо да се питамо, да ли је повећана потрошња у свима артиклима индустријским и пољопривредним, да ли је то последица спољне привредне коњунктуре? Ми смо, господо, имали у Југославији и раније повољне коњунктуре и онда се, господо, могло боље да живи и више да троши; могло се више да једе, боље да одева и могло више да троши. Ја вас питам, господо, зашто то онда није било? Отуда данас и какав је разлог томе да имамо велику потрошњу и у индустријским производима и у пољопривредним производима и у производима свију грана наше привреде?

Али ово долази отуда, господо, јер имамо појачану моћ потрошачку, имамо појачану куповну моћ сељака, имамо добре економске и привредне мере спроведене у нашој земљи, добру социјалну политику. . . . (Одобравање и плескање у центруму и на десници). . . . Имамо добру унутрашњу политику и она је, господо, утицала на већу потрошњу, а не спољна коњунктура, како се то хоће са ове стране да прикаже. (Живо одобравање и плескање у центруму и на десници). Господо, ја вас питам, какве везе имају јавни радови са спољном коњунктуром?

Господо, ми знамо неколико крупних потеза Министра финансија др. Милана Стојадиновића, још у почетку његовог рада. Знамо, господо, сви његове крупне потезе на пољу економско-привредне обнове земље и ми морамо констатовати да сви ти јавни радови изведени, немају никакве везе са спољном коњунктуром, и да је само добра привредна и социјална политика, Уредба о минималним надницама, све оне социјалне реформе, могле преко јавних радова да повећају куповну моћ потрошача и тиме, независно од светске коњунктуре повећају потрошњу наших производа.

Ако хоћемо поштено са овог места да признамо све добре и оправдане мере Краљевске владе, онда се мора констатовати, да јавни радови немају никакве везе са спољном коњунктуром, али да су јавни радови преко привредних и социјалних мера повећали куповну моћ и потрошњу многих наших производа и артикала.

Господо, чим је настала тражња индустријских артикала и свих артикала производње, настала је живост у свим гранама и доменима привредног живота. Онда су ту занатлије, трговци и послован свет, онда је ту живот, а живот најбоље демантује тврђења с ове стране.

Спољна коњунктура је добра, спољна коњунктура је добра и корисна само онда, када су добре и паметне унутрашње мере, када су привредне, социјалне, економске и финансијске мере паметне, онда може бити и користи од спољне коњунктуре. И, господо, према томе, ја мислим, да теза говорника са ове стране, да просперитет у нашој земљи има да заблагодари само спољној коњунктури која влада у свету, та теза мора да отпадне пред овим чињеницама, које су свима јасне, па морају и нашим критичарима бити јасне.

Господо, затим има још један разлог, о коме сам малочас говорио, који је довео до побољшања основних привредних прилика и бољег живота у нашој земљи. То су доори односи са суседима. То је добра трговинска спољна политика, добра извозна политика, политика, која се несумњиво има уписати у биланс ове Краљевске владе. (Бурно одобравање и плескање на десници и у центруму).

Господо, ја мислим да нема бољег демантија, да нема бољих чињеница, него сам живот. Живот демантује излагања са ове стране, живот који је бољи, живот који се не може упоредити са оним животом и оним режимом који је био, када су господо са ове стране били носиоци једне политике. Тај живот демантује и даје за право потпуно Краљевској влади др. Милана Стојадиновића.

Ја вас питам, какве везе има са спољном коњунктуром брисање три милијарде земљорадничких дугова? Па, господо, брисање три милијарде земљорадничких дугова учинило је да је куповна моћ наших земљорадника била знатно ојачана, скинути су огромни зеленашки интереси, куповна моћ наших земљорадника ојачала се и то је такође допринело живости и активности у нашој унутрашњој производњи и на нашим унутрашњим пијацама.

Господо, ја морам да констатујем насупрот ономе тврђењу да од овога просперитета нису имали најсиромашнији слојеви нашега народа користи, насупрот томе тврђењу морам да констатујем, да баш напротив, добре економско-привредне мере баш у овоме просперитету допринеле су боље користи и најсиромашнијим народним слојевима.

Дозволите ми, господо, да укажем на неколико статистичких података, који најбоље демантују излагања са ове стране, да привредни просперитет у нашој земљи није имао одјека за најсиромашније слојеве грађана. Узмимо питање незапослености, питање незапослености које је дало озбиљних брига и које се претстављало у озбиљној форми у свима ранијим режимима. Ја јако ценим излагања г. професора др. Мирка Косића, ја сам његов говор слушао, видео сам све чињенице које је он излагао, али по моме мишљењу те чињенице, како их схватам, доказују нешто друго.

Питање незапослености код нас у овој економској и привредној политици Краљевске владе у економском и привредном просперитету, које се јавља последњих година, знатно је смањено, да је чак прешло и ону годину, која се сматра за најповољнију у нашој земљи после рата, а то је 1929

година. И, господо, цифре стоје овако: у августу 1937 године број уапослених радника повећао се за 20% према најповољнијој години коњунктуре 1929 тј. ако то у апсолутном броју изразимо, број запослених повећан је за 86.000 радника, а према истом месецу у 1933 тај број радника повећан је за франтанту цифру од 180.000 радника.

Ја вас, господо, питам да ли привредни полет у земљи, да ли јавни радови и економско-привредне мере предузете од Краљевске владе нису учиниле да се једно главно питање, питање запослења радника реши на један сасвим добар и правилан начин? И, господо, учинили смо да се тиме куповна моћ потрошача јако оснажи, да један број људи буде у могућности да боље живи, него што је до данас живео. И ако констатујемо стандард живота тих људи после предузетих социјално-привредних реформи у нашој земљи, онда морам да констатујем, да ти људи данас под бољим условима раде, боље зарађују и боље живе и да је подела зараде између оних који раде и оних који имају капитал много правилнија и много праведнија него ранијих година.

Г. Косић је изнео један аргумент који на први мах изгледа да умањује ову значајну чињеницу по питању умањења броја незапослених. Рекао је да су бројке тачне, али шта је са прирастом становништва за последњих 7 година? Господо, статистику треба само правилно употребити. Статистика је увек добра, па према томе, господо, ја морам баш на основу статистике да кажем да на бази 600.000 осигураних радника, када се узме и повећање становништва на један и по милион за ових последњих седам година, онда ми имамо, господо, још увек један велики број запослених према години најповољније коњунктуре, према години 1929. Господо, ја мислим да ова чињеница најбоље демантује тврђења са ове стране да је једино општа спољна привредна коњунктура заслужна да се данас у нашој земљи осећа привредни просперитет и да се данас у нашој земљи осећа привредни полет.

Господо, стандард живота тих малих људи је знатно повећан. На супрот тврђењу, да ти људи и данас живе под тешким условима, ја морам да укажем на једну чињеницу која је опет резултат добре социјалне политике, добре економске и добре привредне политике Краљевске владе.

Господо, донели смо једну уредбу, која је имала из основа да регулише радне односе у земљи, уредбу о минималним надницама. Ми смо, господо, према статистичким подацима које је издао Уред за осигурање радника, могли да констатујемо одмах после уредбе за неколико месеци нагло повећање радничких надница у многим крајевима наше земље. Нагло повећање радничких надница у многим крајевима наше земље повукло је за собом бољи живот, а бољи живот повећао је куповну моћ тих потрошача. Према томе, господо, ја констатујем да апсолутно не одговара истини да привредна политика, да привредни просперитет у нашој земљи нису имали одјека баш на оној страни где су најмањи, где су најсиротињи, где су најсиромашнији! (Бурно плескање у центруму и на десници). Господо, нишки Окружни уред показао је за неколико месеци једно побољшање од 15% после уредбе о радничким надницама, скопљански уред показује 26% повећање у радничким надницама, петровградски уред показује 20%, суботички 17% у повећању радничких надница и сомборски 20%

у повећању радничких надница. Са овим цифрама несумњиво се јасно утврђује да је у општем привредном просперитету баш најсиромашнији слој, баш економски најслабији имао користи, јер је уз привредни просперитет ишла паметна социјална одредба, ишла паметна политика Краљевске владе Др. Милана Стојадиновића (Бурно одобравање у центруму и на десници. — (Др. Војислав Дошен: А јесу ли животне намирнице поскупиле, господине Министре?) Господине, хоће се са извесне стране, па и овога пута, да каже да је скок цена животних намирница неутралисао скок цена у надницама. Господине, ја морам да констатујем на основу података које имам од Народне банке, на бази 1930 године када је индекс био 85,9 и да у августу године 1937 тај индекс износи 87,6, па трема томе ни скок животних намирница није неутралисао скок цена надница, јер су наднице ипак у већој размери скочиле него што је скок цена животних намирница.

Господине, критика са ове стране, рекла је да привредни просперитет није осетио још један слој нашег народа, да привредни просперитет нарочито није осетило наше чиновништво, јер су цене знатно скочиле док су плате врло ниске и врло мале.

Господине, ја нећу да потсећам претставнике Југословенске националне странке на једну познату изреку једног од њихових лидера: чиновници једно пиво мање и каиш да за једну рупу стегну више. Ја нећу потсећати на познату изреку тога њиховог лидера, али морам да констатујем да је Краљевска влада и по овоме питању водила рачуна и као што је јуче г. Министар финансија лепо рекао за 250 милијона повећала је плате чиновника. Господине, Краљевска влада воли рачуна о питању наших чиновника, она је учинила све што је потребно, она је плате повећала и, ако буде требало, она ће учинити све оно што јој дужност по овоме питању налаже.

Господине, са много патоса са овога места критиковала се је финансијска политика Краљевске владе. Господине, рекао сам да ћу говорити са овога места, вршићу једну анализу чињеница и догађаја у прошлости, о ономе што је било и ономе што су претставници овога режима, онда када су били на власти, радили. Па, господине, ми се сећамо колико је за време њихово државни кредит имао угледа и колико се држави као послодавцу у оно време веровало. Ми се сећамо оног финансијског краха у који су били довели земљу, и данас, кад имамо на све стране просперитет, данас када су државне благотице пуне, данас када се одмах и на време плаћа и када ни један предузимач не чека са својим пословима, данас када је повећана вера у државни кредит, данас најмање имају права претставници једног рђавог финансијског режима, рђаве политике да са овога места онако говоре о нашој финансијској политици. Ако се хоће објективно говорити о једној политици, онда они који критикују и који говоре о тој политици, морају се пребацити на своје време, мислити о њему и упоређивати данашње стање са приликама које су онда владале. (Александар Лазаревић и др. Мирко Дошен упадају у реч).

Претседник Стеван Ђирић: Господине Лазаревићу и г. Дошене, молим вас да се умирите. Господине Дошене, молим Вас да узмете на знање јучерашњи говор г. Кашанина да не присвајате себи г. Лазаревића као најјачи адут.

Министар социјалне политике и народног здравља Драгиша Цветковић (наставља): Говорећи са ове стране замерило се на великом државном буџету, замерило се на оптерећењу које, природно, такав буџет доноси. Али, ја вас, господине, питам ако се хоће да одговори духу времена, ако се хоће да одговори свима потребама, ако се хоће да одговори потребама наше народне одбране, ако се хоће да води рачуна о приликама које у свету владају и око нас, онда су, господине, сасвим разумљива и повећања буџета, сасвим су разумљиве и оне партије које повећавају позиције наше народне одбране. Господине, на то бих ја могао претставницима режима Југословенске националне странке да одговорим следеће. Да је њихов шеф мало више водио рачуна о војсци, а да је мало мање водио политику, данас би можебити, Министар војни имао мало мање труда и тражио би мало мање издатака за свој буџет и за наше народно наоружање (Бурно одобравање у центруму и на десници).

Господине, повећање буџета производ је времена, производ је потреба, и то у првом реду потреба наше народне одбране.

Господине, Краљевска влада извела је неколико корисних реформи на пољу економске и привредне политике своје. Господине, да не говоримо више о земљорадничким дуговима. Доста је било речи са овога места, доста је било сумње, доста се говорило да никада др. Милан Стојадиновић неће решити питање земљорадничких дугова и да ће то остати вечито питање агитације и празних политичких обећања.

Господине, ја мислим да је својом одлуком о решењу земљорадничког питања, решењем земљорадничких дугова, да је овом својом одлуком Краљевска влада дала пуно доказа, да води рачуна о највећем слоју нашег народа, о сељацима и да у правом смислу води праву истинску и здраву сељачку политику (Пљескање у центруму и на десници. — Гласови са левице: Ниси ни био у селу па не знаш како је тамо!)

Ја сам имао прилике да одем у село и знам врло добро какве су прилике тамо. Са ове леве стране критикујући привредну и економску политику указивало се на довлачење страног капитала и на све оно, што тај капитал собом доноси и односи.

Господине, ја морам и овде да констатујем да је питање страног капитала, питање прошлости, питање рада лидера баш ове партије који су држали привредне ресурсе наше земље. И у колико-то питање данас постоји, оно постоји само као тежња, за подизањем наше домаће националне индустрије. То се види по питању Зенице, по питању Бора, по питању Љубије са којим се рудницама жели да створи наша тешка индустрија. Можемо да констатујемо да политика Краљевске владе није ишла тим правцем увлачења страног капитала, него је само наследила разне стране капитале и концесије које су дате баш од стране претставника ове друге стране. Господине, јасно се из свега овога види.... (Један глас са левице: Па и г. Корочец је био у 6 јануару!).... да је економска и привредна политика Краљевске владе била у интересу земље и у интересу најширих слојева нашег народа, да је економска и привредна политика Краљевске владе била добра, и да је та политика дала овај привредни просперитет и полет који се за последње две године примећује.

Господо, да пређемо на унутрашњу политику.

Господо, наш народ тражи политику живота, тражи оно што је суштина, реалност, тражи бољи живот. Господо, наш народ неће више празне политичке формуле, и празна политичка обећања, наш народ тражи да боље живи и кад осети да боље живи, он иде за оном политиком, која му даје бољи живот. (Бурно плескање у центруму и на десници).

Ми морамо да констатујемо да само преко добре спољне политике и преко добре привредне и економске политике можемо довести до потпуног сређивања унутрашњих прилика.

Господо, кад говоримо о унутрашњој политици Краљевске владе, ми морамо мало да се сетимо прошлости, ми морамо да се вратимо на она времена када су баш критичари са ове говорнице из режима Југословенске националне странке владали и управљали овом земљом. Ми морамо да их потсетимо на онај режим, на онај унутрашњи мир и безбедност каква је онда владала. Ми, господо, знамо у каквим смо онда тешким приликама били. Господо, догађаји су ту, чињенице су ту! (Одобравање у центруму и на десници.) Ми се сећамо свих оних времена. Ми се сећамо да је било дошло до тле да су се многи питали: докле ће и куда ово да нас води? (Одобравање у центруму и на десници. — Приговори на левици.) Ми се, господо, сећамо оних тешких времена, оних тешких дана од пре 2½ године, ми се сећамо оних говора, који су од претставника ове странке онда у Народној скупштини падали.

Господо, била су два пута. Један пут упућивао нас је на концентрационе логоре, на некакву политику чврсте руке и некакву политику зауздавања. Други пут, једини и могући, упућивао нас је на сређивање односа и прилика у земљи, на паметно и тактично управљање. Други пут нас је упућивао да тактично и мудро поступамо, ако хоћемо да сачувамо вековне тековине нашега народа. И да се у ово време, господо народни посланици, пошто оним путем, који су нам препоручивали извесни говорници и у овој буџетској дебати са ове стране ми бисмо, господо, данас имали ко зна какве прилике у земљи и било би питање да ли би основни темељи ове земље били сачувани. (Бурно и дуготрајно одобравање у центруму и на десници. — *Др. Мирко Дошен* приговара. — Жагор на левици).

Претседник Стеван Ђирић: Господо посланици, ја вас молим да не упадате у реч господину Министру.

Министар социјалне политике и народног здравља Драгиша Цветковић (наставља): Господо често пута ова страна хоће да прикаже народно јединство као свој патент, национализам, као некакво својство које само њима припада. Често пута, господо народни посланици, хоће ова страна да прикаже себе као јединог чувара безбедности, као јединог носиоца и јединог чувара национализма у овој земљи. (*Јован Ненадовић* приговара).

Претседник Стеван Ђирић: Господине Ненадовићу, молим Вас да не упадате господину Министру у реч, то није парламентарно.

Министар социјалне политике и народног здравља Драгиша Цветковић (наставља): Ми морамо да укажемо да постоје два пута за учвршћивање нашег народног јединства. Један је сређи-

вање односа и стварање помирљиве атмосфере. Други је: декретирање, концентрациони логори, политика чврсте руке, — онако како се замишља са ове стране (показује на посланике Југословенске националне странке. — Приговори на левици.)

Ја мислим да је главна одлика наше унутрашње политике баш у томе, да се догађаји никад нису прецењивали, да је свака ствар постављена на своје место, да је било нерава од стране нашег Министра унутрашњих послова, и да је он, својом тактичном и паметном политиком, избегавао многе сукобе, довео до сређивања односа, довео до помирљиве атмосфере, довео до ових прилика, у којима ми данас живимо. (Бурно и дуготрајно одобравање у центруму и на десници.)

И, господо, ја вас питам да ли таква унутрашња политика учвршћује народно јединство? Ја вас питам, да ли таква политика која води ка сређивању односа, доприноси народном јединству или она политика по оном политичком рецепту који нам је поручен са оне стране. (Жагор и добацаивања са левице.)

Претседник Стеван Ђирић: Господо, молим да не упадате у реч.

Министар социјалне политике и народног здравља Драгиша Цветковић (наставља): Господо, дозволите ми један кратак обрачун у погледу овог добацаивања односно избора од 1935 године. Слушајте добро, ви, који непрестано добацујете! Да господо, ја сам био на листи господина Јевтића Господо, листа господина Јевтића није представљала никакву специјалну и нарочиту политичку идеологију. Ја сам ушао као појединац и својим политичким ауторитетом и угледом допринео сам тој листи. А знате ли шта ме највише определило да одем на његову листу? Определила ме његова изјава да хоће да руши Југословенску националну странку. (Живо одобравање и плескање у центруму и на десници). И ја налазим, господо, да је у тој политици то било здраво и добро и да сам се баш ради тога и на основу тога факта определио онда да идем на листу господина Богољуба Јевтића, којој сам својим угледом и својим радом и својим политичким ауторитетом свакако много више допринео него извесна господа која ми сада са оне стране упадају и која на слободним изборима не би ни једног гласа добила. (Плескање у центруму и на десници. — Бурни протести на левици).

Претседник Стеван Ђирић: Господо народни посланици, ви сте сви говорили са ове говорнице, саслушајте сад господина Министра.

Министар социјалне политике и народног здравља Драгиша Цветковић (наставља): Господо, са овог места много се говорило о једном питању, о коме бих и ја желео да кажем неколико речи, наиме хрватском питању. (Граја, упадице и протести на левици).

Претседник Стеван Ђирић: Господо, молим вас да саслушате господина Министра у миру из два разлога, прво што он говори у име Краљевске владе, и друго, што је обичај да се у миру саслуша Министар кад даје важне изјаве. (*Мифред Паштровић* нешто добацује. — Граја на левици.) Господине Паштровићу, опомињем Вас на ред и молим Вас да узмете без приговора опомене Претседника Народне скупштине.

Министар социјалне политике и народног здравља Драгиша Цветковић (наставља): Господо, народни посланици, у овом Дому и са овог места било је много речи о хрватском питању. Говорници су надугачко и нашироко износили све могуће теорије о народном јединству, о једној држави и о трима државама итд. (*Мита Димитријевић*: Никада о трима државама!) Ја бих, господо, то питање поставио мало другојаче. Ради се, господо, о споразуму, ради се о разговору са Хрватима о унутрашњем уређењу наше земље, ради се, господо, о томе да се прилике у земљи среде и да наше унутрашње уређење буде тако да потпуно одговори и интересима нас Срба и интересима Хрвата и интересима Словенаца. (Граја и протести на левици.) Господо, ради се о томе да сви Срби у овој земљи буду потпуно задовољни, ради се о томе да сви Хрвати и сви Словенци у овој земљи буду потпуно задовољни. (Бурно одобравање и пљескање у центруму и на десници.) И, господо, рад на томе није никаква издаја према земљи, и никаква издаја према држави, и на контакт са др. Мачеком оно је у томе смислу. Господо, ми смо разговарали, ми смо омогућили једну сношљивију атмосферу у којој се може мирно и паметно разговарати. И, господо, ако смо ми прекинули наше разговоре, кривица није до нас, кривица је до др. Мачека који је направио један споразум са оном другом страном, направио споразум са Удруженом опозицијом, завршио једно дело о коме смо ми и јавно и свуда и на сваком месту казали своје мишљење и своју реч. Али, господо, ми морамо да констатујемо да је Краљевска влада својом добром унутрашњом политиком једино омогућила ове разговоре и ако дође до ликвидације овога питања и до пуног споразума Срба и Хрвата, то ће доћи једино заслугом и паметном политиком Краљевске владе и Министра господина Корошца. (Живо одобравање у центруму и на десници.)

Господо, нама се са ове стране много замерало да се државни ауторитет није чувао, да се ауторитет власти није штитио, нама се са ове стране много замерало што се на извесне догађаје није притиснуло јачом руком, а нарочито један од говорника Југословенске националне странке рекао је и подвукао као потпун крах и пад државног ауторитета пред оном познатом ревијом, коју је извршио др. Мачек са његовим присталицама у Загребу. Ја вас, господо, питам: Да је Министар унутрашњих дела тога пута преценио догађаје, да је том приликом дао један други карактер оном њиховом скупу и оном њиховом ревију, да је Министар унутрашњих дела слушао разлоге, да је слушао поруке са ове стране, ја вас питам колико би било жртава онда у Загребу, колико би било просуто невине крви? (Одобравање у центруму и на десници.) И да ли Министар унутрашњих послова није водио једну паметну политику и добру унутрашњу политику, када није хтео без великих разлога стварати сукобе. (Бучни протести на левици.)

Видите, паметна политика Владина свела је догађаје на праву меру и дала им прави значај, и због тога, господо, ти догађаји никаквих реперкусија на наш народ ни живот нису имали. Господо, исто тако било је и у многим другим питањима и да се слушала рецептура са оне друге стране, да се гушило и газило сваки народни осећај, ја вас питам какве би прилике биле у нашој земљи? (Бурно пљескање у центруму и на десници.)

Господо, ми морамо да водимо рачуна о стварности, ми морамо да водимо рачуна о ономе шта народ хоће (*Манфред Паштровић*: Овако се не говори ни на збору, да смо ми тражили хрватске крви!)

Претседник Стеван Ђирић: То може бити Ваше уверење, а господин Министар има право да каже шта мисли (Граја и протести на левици). Господо, желите ли ви парламентарни режим или не. (*Манфред Паштровић* поново протестује). Опомињем вас још једном на ред. (*Манфред Паштровић* устаје и даље протестује) Господине Паштровићу, опомињем вас записаном опоменом на ред.

Министар социјалне политике Драгиша Цветковић (наставља): Господо народни посланици, добра и мудра државна политика мора да води рачуна о стварним догађајима, мора да води рачуна о реалности, мора да води рачуна о осећајима који данас владају. Господо, ми знамо сву нашу историјску прошлост, ми знамо и ценимо сва лепа имена у нашој народној прошлости, али, господо, решавајући ово питање ми морамо да водимо рачуна и о осећајима који данас владају, а господо, водећи рачуна о осећајима који данас владају дужност нам налаже да наступамо паметно и да наступамо тактично и потпуно хладнокрвно. Према томе, господо, ако се наша унутрашња политика хоће да критикује са оне стране, онда се баш мора да констатује да само тактична, само мудра и паметна политика треба да брани и учвршћује народно и државно јединство, и да само преко такве политике можемо доћи до потпуног мира у овој земљи, и да само преко такве политике можемо се у потпуности споразумети са браћом Хрватима у погледу унутрашњег уређења наше државе. (Бурно одобравање и пљескање у центруму и на десници.) Ми смо рекли, господо народни посланици, да је наш политички програм — најшире самоуправе. Поштовање сваке локалне тежње и у културном и економском и привредном погледу, и омогућавање да сви крајеви дођу до потпуног свога изражаја; чување државе према спољном непријатељу, чување државе као такве, снажне, јаке и моћне. То је вјерују које ми имадемо. То је наш политички правац.

Господо, никада се политиком декретирања и силе не може извршити један народни процес, па ни у овоме случају. И према томе, господо, наша је политика јасна, наши погледи на споразум и на све потпуно су јасни; наше је гледиште познато свима и зато ми и немамо разлога да од тога свога гледишта отступимо. Господо, ми смо учинили све могуће да свакоме дамо могућности да дође до изражаја, и само благодарећи нашој унутрашњој политици и нашем такту могло је доћи до последњег разговора између др. Мачека и удружене опозиције. А ја вас питам, господо, каква је изгледала унутрашња политика онда кад су ту унутрашњу политику носили претставници са ове друге стране? Сетимо се господо, оних времена, сетимо се онога терора и сетимо се оне немогућности да се састану два пријатеља и ради пријатељског разговора. Сетимо се оних интернирања, оних концентрационих логора, сетимо се оних времена. (Одобравање на десници. — Протести на левици.)

Господо народни посланици, ја сам имао прилике да на једноме сабору у Горњем Душнику, у моме срезу, буду људи узети на одговор само зато

што су се са мном фотографисали. Зато вам ја кажем, господо, кад се унутрашња политика и кад се политичке прилике које данас у земљи владају упореде са оним приликама, кад су ова господа била на влади, — онда би та господа из Југословенске националне странке најбоље урадила да уместо што критикују наш рад, да ћуте и ништа да не говоре о ономе што је некада било.

Господо, са овога се места говорило на дугачко и на широко о тешким политичким приликама које у земљи владају, о тешком политичком животу, о разним антидемократским мерама које у нашој земљи владају. А ја вас питам, господо; откад потичу и од којих потичу те антидемократске мере, које данас у нашој земљи владају? Ја вас питам, господо, да ли су политички закони по којима ми данас управљамо, да ли су ти политички закони производ нашега рада, производ рада данашње Краљевске владе, или су производ рада Краљевске владе претставника ове друге стране. (Бурно плескање и одобравање у центруму и на десници). Ја вас питам, господо, кад се упореди унутарњи политички живот који данас у нашој земљи влада, кад се тај унутарњи политички живот упореди са оним политичким животом који је пре неколико година владао, ја вас питам: да ли господа са ове стране имају куражи и смелости да са ове говорнице критикују на овај начин данашње стање и данашње политичке прилике. (Одобравање у центруму и на десници).

Ми констатујемо да су политички закони врло рђави и врло реакционарни, али констатујемо у исто време и то, да су те политичке законе донела господа са ове стране. (Одобравање у центруму и на десници — Протести на левици). И констатујући то, подвлачећи ту чињеницу, ми констатујемо да те рђаве и реакционарне законе спроводимо што може бити либералније. Никад се више политичких зборова у овој земљи није држало; никад није било више политичких конференција и никад се више није дозвољавало опозицији, парламентарној и непарламентарној, да дође до изражаја, него баш за Владе г. д-р Стојадиновића. А ако се је, овде или онде показало, да се по неки политички зборови нису могли одржати, да су сопственици локала отказали гостопримство господи са ове стране, онда нека они потраже разлога томе у своме слабом положају у народу, у слабо оданим присталицама. (Одобравање у центруму и на десници).

Јер, господо, ко је могао забранити једноме кафецији да једнима дозволи држање политичког збора у своме локалу а другима да не дозволи да одрже збор у његовом локалу?! И шта то значи? Значи да на овој страни овамо има мали број присталица, да народ неће њихову политику, да народ осуђује њихову политику. (Одобравање и плескање у центруму и на десници).

Господо, са овога места говорено је много о закону о штампи. Господо, фотографија политичког живота, фотографија унутрашњег политичког живота несумњиво је штампа, и ја вас молим, господо, да ту фотографију наше штампе узмете из времена режима ЈНС, да ту штампу погледате, да ту штампу разгледате и она ће вам дати најбољу фотографију тадањих политичких времена. И ако, господо, осмотрите данашњу штампу и упоредите је са оном ранијом, ви ћете видети огромну разлику, ви ћете видети огроман напредак и видећете ово да и под оваквим једним законом може да се

у штампи пише. Али, господо, свако треба да прими одговорност за оно што каже. Често се пута и са ове говорнице и у овоме Дому хоће разним алузијама да прља част и углед јавних радника у овој земљи и многих народних посланика. Ми смо видели анонимну литературу, видели смо разне летке, читали смо шта све пишу неодговорни чиниоци и чули смо јуче у говору народног посланика г. Банића да нам опозиција, та опозиција која тако схвата штампу, да нам ти политички противници ни мртве родитеље не остављају на миру. Па ја вас питам, господо, да ли се тиме учвршћује добар политички живот у овој земљи; да ли се тиме учвршћује народно јединство; и да ли се тим и таквим радом учвршћују темељи ове државе?! (Стаменко Стошић жучно упада у реч).

Претседник Стеван Ђирић: Господине Стошићу, молим Вас да се умирите. (Стаменко Стошић и даље упада. — Граја на левици). Опомињем Вас на ред, господине Стошићу. (Граја на левици). Молим вас, господо, да се умирите, ово је сумрак парламентаризма, ако се овако слуша један говор начелне природе.

Министар социјалне политике и народног здравља Драгиша Цветковић (наставља): Ја, господо, знам да је истина тешка, ја знам да истина дира. Али ми смо, господо, мирно слушали овде преко 80 говорника са ове стране. Говорило се често пута врло неправедно, импутирало нам се и оно што не стоји, изношене су често пута неистините чињенице, и ми смо све то мирно слушали чувајући достојанство ове говорнице, чувајући достојанство овога Дома. (Одобравање у центруму и на десници и узвици: Тако је!) И данас када је наш ред да одговоримо на све те и такве нападе, ја мислим да најобичнији ред захтева, да најобичнија пристојност захтева да се саслушамо, да се чујемо, јер се ми бранимо од нападаја који су све до данас овде у овоме Дому противу нас изношени.

Господо, ми морамо да констатујемо, упоређујући политички живот који је у нашој земљи владао до пре две и по године под режимом ЈНС, упоређујући га са овим режимом данас, ми морамо да констатујемо да ми имамо данас сређене политичке прилике и скоро пун политички живот у нашој земљи. Иако се са ове стране замера Краљевској влади да није омогућила слободан политички живот, ја морам да признам, да нам ништа друго још не би остало, него да силом свога политичког ауторитета и своје савести учинимо да та господа са левице, односно група Југословенске националне странке добије већи број присталица па да онда имамо, према њиховом нахођењу, слободан политички живот у земљи!

Господо народни посланици, са ове говорнице учинио се још један приговор Краљевској влади, приговор који се односи на сенатске изборе. Ми смо, господо, сенатске изборе провели по ономе систему и по оном изборном закону који су нам претставници ЈНС припремили и предали у руке. (Јован Ненадовић устаје са свога места и жучно упада у реч).

Претседник Стеван Ђирић: Господине Ненадовићу, опомињем Вас на ред. (Јован Ненадовић и даље бучно протестује). Господине Ненадовићу, опомињем Вас записаном опоменом на ред, с тим да ћу Вас искључити са седнице ако продужите тако и даље. (Велика граја и протести на левици).

Молим левицу да има обзира према парламентарним обичајима и ако вам је стало до нивоа у овоме Дому, изволите саслушати одбрану, јер ово је одбрана на ваше нападаје. (Граја и протести на левици настављају се и даље). Ја не могу да разумем, господо, да ви Претседника стављате у такав положај да и када је болестан једино својом физичком снагом може да одржи парламентарни ред. Зар није доста једна опомена да у парламентарном режиму толеранција и дисциплина јесу предуслов парламентарног реда? Зар је потребно надвизивање, зар је потребно падати у постељу па да човек начини реда у југословенском Парламенту. (Живо одобравање и плескање у центруму и на десници).

Министар социјалне политике и народног здравља Драгиша Цветковић (наставља): Господо народни посланици, ми смо вршили сенатске изборе по закону донетом баш од стране претставника оне странке, која је критиковала те сенатске изборе. Ми смо, господо, констатовали једну чињеницу да парламентарна опозиција није успела сем у једној јединој бановини да постави своју листу за сенатске изборе. И ова једина листа у тој бановини, која је постављена за сенатске изборе, — нека се господа не љуте, јер ово је истина, — постављена је на фалсификатима.

Ми смо имали прилике да констатујемо из изјава које су дате и преко јавности, и директно код суда од потписника те листе, да је та листа најалост била постављена на фалсификованим потписима. И, господо, ја вас питам кад говорник са ове стране, када г. др. Којић има куражи да каже са овога места да су претседници општина у масама смењивани, да он се добила већина на сенатским изборима, ја морам да констатујем да баш у тој бановини, у Дунавској бановини, овде где је била једина опозициона листа, да је ту, господо, пред сенаторске изборе за разна друга дела, која немају никакве везе са изборима, смењено свега три претседника општине од 900 претседника, колико их има у тој бановини. И, господо, кад се са овога места каже да се ради о фалсификатима у масама, да се ради о смењивању у масама, онда ја, господо, морам да констатујем да су те чињенице неистините и да се говори, господо, само ради ефекта.

Ја могу да констатујем да је Шумадија, да су претседници општина из Среза гужанског, да су претседници општина из Среза крагујевачког, за које се, у многим анонимним летцима последњих општинских избора, тврдило да припадају извесним опозиционим групама и да не припадају ЈРЗ, ја морам да констатујем да су сви листом гласали за наше кандидате, а не за кандидате друге листе. (Плескање у центруму и на десници.) И ја могу да жалим ту чињеницу, али факат је један да су поверење изгубили, и да, господо, онда не помажу никакви изговори да се то поверење правда! Ја мислим да ћемо им ускоро дати прилике, баш извесној господи са ове стране, колико им је до народне љубави стало и колико то народно поверење уживају! (Одобравање на десници.) И ја мислим, господо, да ће бити прилике када ће сваки политички човек у овој земљи моћи доћи до изражаја, и да ћемо им ту прилику ускоро пружити, овима који овако широко критикују, да ћемо ми ту прилику дати претставницима прошлог режима, да покажу своју снагу, да покажу своју политичку активност, да пред народ изнесу све оно што су за

народно добро урадили, и да преко тога чекају народно поверење! (Бурно одобравање у центруму и на десници.) И ја се надам, господо, да ми нисмо далеко од тога датума, да нисмо далеко од тога времена! И ја се надам, господо, да ће време најбоље рећи своје, да ће време свакога поставити на своје место и да ће нови политички избори сваког политичког човека оценити по својој заслузи! (Бурно одобравање у центруму и на десници.)

И, господо, можемо ми са овога места говорити шта год хоћемо! Слушали смо једног говорника са ове стране, кога ја особито ценим. Он је рекао: најсрећнија политичка времена, најсрећнији политички догађаји били су од 1903 до 1912 године. Да, господо, то су била најсрећнија времена, наше најсрећније политичке прилике. Али, у том времену, у тим приликама и онда је постојала једна опозиција. И онда је та опозиција у Народној скупштини критиковала на један бесомучан начин, и наше наоружање називала наоружање сулундарима, нашу политику називала политиком авантуристичком, нашу унутрашњу политику најгорим именима грдила!

Господо народни посланици, ја се надам, да ће доћи опет једно време, када ће се опет овде, у Народној скупштини, учинити овако исто признање, како је овај наш друг, народни посланик, учинио пре неколико дана у своме говору. Доћи ће, господо, време, када ће се правилно оценити политичке прилике у нашој земљи; доћи ће време, када ће се оценити свачији рад и заслуга и доћи ће време, када ће народ казати: да је др. Милан Стојадиновић водио земљу срећном и паметном политиком и да је учинио много више, него сви ови режими до сада. (Бурно плескање у центруму и на десници.)

Ја мислим, господо, да народ и данас осећа један економско-привредни просперитет, осећа један срећнији живот, осећа један бољи живот. И зато што данас тако живи, има да захвали не ономе режиму, који је био, него овоме режиму, који је поправио грешке и остварио ово боље и добро стање.

Из тих разлога ја мислим, да Народна скупштина може потпуно и у интересу народа гласати за овај буџет Краљевске владе др. Милана Стојадиновића. (Бурно и дуготрајно плескање у центруму и на десници са сложним усклицима: Живео! — Живео!)

Претседник Стеван Ђирић: Господо народни посланици... (Граја на левици. — **Др. Мирко Косић:** Молим за реч. — **Манфред Паштровић:** Молим за реч. — Гласови са деснице: Да гласамо! — Да гласамо!) Господине Паштровићу, не могу Вам дати реч. (Граја и протести на левици. — **Манфред Паштровић:** Хоћу да говорим о повреди Пословника!) Немате права! Не дам Вам реч! (Граја и повици на левици: Манфред Паштровић мора добити реч!) Не мора, јер је вређао Пословник и опоменут је записаном опоменом на ред. (**Манфред Паштровић** излази на говорницу упорно тражећи реч. — Граја и жучни протести на левици не престају). Господо, прекидам за неколико минута седницу.

(После прекида.)

Претседник Стеван Ђирић: Господо народни посланици, настављамо седницу. (Упадице и граја на левици.)

Господо народни посланици, молим вас за мир бар приликом отварања седнице. (Граја и протести на левици. — Жагор на десници.)

Господо, ја стављам питање поверења и десној и левој страни: или се има поверење у Претседништво или се нема! (Повици: Има! Живео Претседник! — Пљескање.)

Господо народни посланици, реч има ради личног објашњења народни посланик господин Богољуб Јевтић. (Бурно пљескање на левици.)

Богољуб Јевтић: Господине Претседниче Народне скупштине, изузетно од своје одлуке да не одговарам са овога места на многе увреде, на многе клевете и неистине, изношене против мене, против мога рада и мога држања; изузетно од мога схватања дужности и обавезе према највишим положајима које сам имао у овој земљи, ја сам ипак принуђен да данас затражим реч и да одговорим на једну врло провидну, на једну злонамерну неистину, коју је са овога места против мене упутио члан Краљевске владе, говорећи у њено име, говорећи у име и њеног Претседника.

Случајно нисам био присутан кад је Министар социјалне политике господин Цветковић у име Владе са овога места рекао да је он ушао у изборну сарадњу и узео учешћа у изборима везујући се за земаљску листу, чији сам ја био носилац, зато што сам ја њему тобоже изјавио да имам намеру и да ми је циљ да рушим Југословенску националну странку. Ја нисам могао добити стенограм, не знам шта је овога тренутка у стенограму, али су ми многи другови ове речи потврдили.

Господине Претседниче, ко се сећа оног времена, када сам ја имао част да образујем владу, ко се сећа свих ових прилика и неприлика кроз које смо пролазили од тога момента до 5 маја, дана избора народних посланика, знаће и сетиће се... (Повици на десници: То је већ врећање!)... сетиће се врло добро и моралног и материјалног положаја господина Драгише Цветковића. (Настаје граја, нарочито на десници.) Знаће, господине Претседниче, и сетиће се... (Граја.)... сетиће се... (Једна упадица: Што сте га примили на листу, ако сте знали да је такав?)... сетиће се, да ја нисам имао много потребе да придобијам господина Драгишу Цветковића.

Ја хоћу, истине ради, само са ово неколико речи да завршим ову исправку, коју чиним са овог места. Рећи ћу само то да је господин Драгиша Цветковић обилазио око мојих врата, да је господин Драгиша Цветковић доведен од нашег друга г. др. Драгољуба Јевремовића код мене, када сам био Министар иностраних послова, у мој кабинет, да је господин Драгиша Цветковић код мене исто тако дошао и на Св. Николу, на дан моје славе 1934 године, када сам ја имао мандат да саставим владу, да је истога дана код мене дошао и господин др. Милан Стојадиновић и да су ми, и један и други, изјавили, да ми се стављају на расположење, без икакве резерве и обзира на евентуалне одлуке Главног одбора Радикалне странке. (Френично пљескање на левици. — Један глас са деснице: Није то ништа страшно!)

Завршавам, господо, да је све оно што сам поменуо из говора господина Цветковића неистина, провидна неистина и нарочито данас изречена овде, да збуди јавност, да унесе пометњу у редове мојих пријатеља, како то свакако може да жели ова страна, на којој седе господа министри.

Претседник Стеван Ђирић: Господин Министар Драгиша Цветковић није овде присутан, јер је на једној дужности, врло часној дужности, коју није могао пренебрегнути.

Није ствар Претседништва Народне скупштине да утврђује овде материјалну истину, али сматрам за дужност да изјавим да постоји и могућност неспоразума и да ми је дужност да упозорим господина предговорника да у томе смислу изврши потребну ревизију у своме стенограму.

Господо народни посланици, реч ради личног објашњења тражио је и народни посланик господин Мирко Косић. Ја сам ствар испитао, и по својој савести и по праву које ми даје Закон о пословном реду проценио, па мислим, да овом приликом овоме захтеву господина др. Косића не морам удовољити. Не морам, зато, што је господин Цветковић говорио о њему са пуно поштовања, наглашујући нарочито „ја ценим излагања господина професора Мирка Косића” и нарочито зато, господо народни посланици, што је господин Министар доцније, када сам га упозорио на једну чињеницу, изјавио да су само по његовом мишљењу, по његовом уверењу, податци, како их је господин Косић приказао, нетачни, и да је дао томе своје уверењу и видног знака на тај начин, што је у стенограму поправио своје речи, које су пре биле у облику категоричке тврдње.

Господо народни посланици, пре него што пређемо на гласање, које ћемо извршити поподне у 5 сати (Повици са левице: А где су господа Министри?) Господа Министри нису присутни зато, опет понављам, господа Министри имају једну часну, врло часну дужност... (Приговори са левице) ... има дужности мањих и већих. Господо народни посланици, пре него што пређемо на гласање, јер поподне ћемо одмах прећи на гласање, без икаквих изјава нарочитих, Клуб Југословенске националне странке замолио ме је да допустим да његов претседник у име тога Клуба, да једну кратку изјаву. Сматрам да је у интересу рада Народне скупштине и зато дајем реч Претседнику Клуба Ј. Н. С. господину Јеремији Протићу.

Јеремија Протић: Господо, претходно једну малу напомену. За реч се јавио да говори о повреди Пословника наш колега г. Паштровић. У смислу чл. 45 Закона о пословном реду у Народној скупштини сваки посланик има на то права. По споразуму који смо ми постигли, г. Паштровић је одустао од те речи, али је остало да ја у име Клуба дам изјаву поводом говора г. Драгише Цветковића, Министра социјалне политике и народног здравља у име Краљевске владе, који је говор у три четвртине упутио Југословенској националној странци. Та изјава гласи овако:

„Између многих неистина које је на данашњој седници у име целокупне Владе изрекао Министар социјалне политике и народног здравља, посланички клуб Ј. Н. С. најодлучније одбија од себе тврдњу, да је Ј. Н. С. или њезини поједини претставници давали Краљевској влади у било којој форми или ма када икакве сугестије да се према присталицама на које политичке странке примењују било какове насилне мере.

Ј. Н. С. доследна своје програму и својој политичкој идеологији, тражила је и тражи од Краљевске владе ништа друго до то, да поштује позитивне законе, и да их правично и једнако примењује према свима и свакоме у целој земљи.

С највећом индигнацијом одбијамо од себе да је ико из Ј. Н. С. тражио од Владе, да изазива сукобе и проливање крви приликом манифестација присталица Др. Мачека.

Насупрот овим изјавама ми тврдимо, да је за владавине данашње Владе проливано у овој земљи више крви но икада до сада.... (Огорчени протести на десници. — Повици на левици: Доле Корошец! — Бурно и дуготрајно плескање на десници и повици: Живео Корошец!) а за то носи одговорност ова Влада. (Бурни протести на десници — Плескање на левици. — Један глас са деснице: А ко носи одговорност за побијене људе на Убу за време ваше владавине. — Граја).

Претседник Стеван Ђирић: Господо народни посланици, ово је изјава Клуба Југословенске националне странке, за време читања које ја нисам хтео као Претседник да интервенишем.... (Један глас са деснице: Али сте требали!)... зато, што, господо народни посланици, једно тврђење како се у овој изјави налази, може бити субјективно уверење оних, који то тврде. (*Министар унутрашњих послова др. Антон Корошец:* Ви сте видели ту изјаву раније!)

Али, господо народни посланици, с обзиром на то да је омогућен рад у Народној скупштини био само под условом.... (*Министар унутрашњих послова др. Антон Корошец:* Једне неистине!) ... да се прочита једна оваква изјава, ја сам сматрао за опортуно у интересу рада Народне скупштине, да дам реч претседнику Клуба Југословенске националне странке, а Народној скупштини молим, да у даљем свом раду води рачуна о главним предсловима парламентарног живота, а то је: толеранција, самодисциплинованост, поштовање међусобно и поштовање уверења и туђег... (Гласови са левице: Тако је!)... и, што је најважније, истинољубивост. (*Министар унутрашњих послова др. Антон Корошец:* А не лажне клевете! — Бурно одобравање и плескање на десници. — Протести на левици).

Претеривања, господо, ни с једне ни с друге стране нису допуштена, а када се претерује, ето, видите долази у питање рад Народне скупштине. (Одобравање и плескање на десници).

Ја апелујем на господу народне посланике и с једне и друге стране... (*Др. Српко Вукановић:* Министар унутрашњих послова је дужан да чува животе грађана!).

Господине Вукановићу, опомињем Вас на ред.

Господо народни посланици, ја вас опомињем последњи пут и стављам вам на срце да промислите шта је у питању. У питању је уопште и демократија и парламентарне установе, ако се у Народној скупштини не може да ради. (Бурно одобравање на десници и повици: Живео Корошец! — Протести и граја на левици).

Господо, пошто је време поодмакло, ову седницу прекидам, а наставићемо је после подне у 5 сати.

(Седница је прекинута у 13,15 часова).

Наставак седнице у 18,10 часова

Претседник Стеван Ђирић: Господо народни посланици, настављамо седницу. (У дворану улазе Министри на челу са Министром унутрашњих послова и заступником Претседника Министарског

савета и Министра иностраних послова г. др. Антоном Корошецом, које народни посланици са деснице и центрума бурно поздрављају и кличу: Живео др. Корошец! — Бурно плескање у центруму и на десници. — Протести на левици.)

Изволите чути, господо, један извештај Финансијског одбора.

Секретар Драгомир Стојадиновић (саопштава): Финансијски одбор подноси Народној скупштини на решење свој извештај о накнадним изменама и допунама у предлогу рачунског дела предлога буџета државних расхода и прихода са предлогом Финансијског закона за 1938/39 годину. (Види прилог.)

Претседник Стеван Ђирић: Овај извештај је умножен и раздељен преко клубова г. г. народним посланицима и биће стављен на претрес.

Господо народни посланици, пошто је претрес извештаја Финансијског одбора о предлогу буџета државних расхода и прихода са предлогом Финансијског закона за буџетску 1938/39 годину у начелу завршен, прелазимо на гласање у начелу, које је по Закону о пословном реду поименично. По § 55 Закона о пословном реду у Народној скупштини, господо посланици који у начелу примају законски предлог буџета гласаће „за“, а господо која не примају гласаће „против“. Молим господина секретара да изволи извршити прозивку господе народних посланика.

Секретар Драгомир Стојадиновић прозива народне посланике да гласају и они су гласали овако:

Гласали су „за“: Андоновић Сима, Антић Д. Боривоје, Антонијевић Душан, Аранђеловић Јован, Арежина Миљкан, Аћимовић Ж. Велимир, Банић Милан, Бацак Љ. Милан, Бенко Јосип, Белинић Винко, Бећировић Воца Шериф, Бешировић Р. Димитрије, Блажић Милан, Богавац П. Петар, Божиновић Д. Љубомир, Божић Бл. Јакша, Борисављевић Страхиња, Бошковић Михаило, Бренчич Михаел, Брујић Дане, Брујић С. Јован, Бубић С. др. Стеван, Будимир Ђ. Симо, Васић Тихомир, Вебле др. Андреј, Величковић Б. Миладин, Веселиновић др. Милорад, Видаковић Милош, Вилоски Раде, Водстречил Хинко, Врбић Велимир, Вујасиновић др. Вук, Вучетић Радисав, Гавриловић В. Никола, Гавриловић Ото, Гајић В. Радомир, Гајшек Карло, Галогача Петар, Георгијевић М. Јоца, Главинић др. Милан, Голубовић Љ. Милан, Грба др. Милован, Давинић Брана, Дамић др. Драган, Дачић М. Александар, Димитријевић Живојин, Димитријевић др. Љутица, Димитријевић Стојадин, Димић М. Радослав, Динић Ђ. Танасије, Добросављевић Д. Бранко, Дургутовић И. Мустафа, Ђикић Алојзије, Ђокић Љубомир, Ђорђевић В. Војислав, Ђурић М. Боривоје, Ђуровић Данило, Живадиновић П. Борисав, Живковић М. Тодор, Живковић Т. Радосав, Захарић И. Чедомир, Здравковић Миленко, Зејнел-бег Ибрахим Страцимир, Зубер Никола, Ивековић др. Богдан, Ибрахимпашић Абдулах, Јанковић Десимир, Јанковић др. Драгутин, Јевтић Ђорђе, Јеличић Ст. Цветко, Јовановић М. Никола, Јовичић М. Радоје, Јоксимовић Зарије, Јоксимовић Угрин, Кабадин Никола, Кајић А. Мијо, Казимировић П. Владимир, Кадич Алија, Каламатијевић Р. Михаило, Калуђерчић др. Бранко, Капетановић Исет-бег Гавран, Каћански Стеван, Кашићин Јоца, Кашић др. Михаел, Керсник Антон, Клар др. Франц, Кнежевић Богољуб, Коларевић Јаков, Косовић Р. Петар, Костић Васиљ, Кострен-

чић Лука, Коце др. Јуре, Крафт др. Стеван, Кристић Ђ. Перо, Кристић В. Михаило, Кузељевић Сре-тен, Куленовић др. Цафер-бег, Куњашић Јоаким, Курсулић Ј. Велимир, Куртовић Војко, Лазаревић Милан, Љешевић К. Михаило, Марјанац Симо, Маркић Фрањо, Марковић др. Ђорђе, Махник Артур, Мијић Ђ. Милан, Микашиновић Д. Ђуро, Ми-кић Ј. Саво, Милановић Живота, Милетић др. Ви-кослав, Милетић Дане, Милијановић Велимир, Ми-лошевић Р. Душан, Милошевић Ст. Душан, Мило-шевић Радивоје, Миљуш др. Бранко, Мирковић С. Димитрије, Михаиловић Тодор, Муратбашић Ос-ман, Недељковић П. Урош, Никитовић М. др. Ча-слав, Николић др. Бранко, Николић Ј. Живко, Ни-ћифоровић Спаса, Новачан др. Антон, Новаковић др. Нико, Пантић Љубомир, Патрновић Хаџи-Љуб-ба, Певец Рудолф, Пејин Ж. Гојко, Пеливановић Малић, Перовић Душан, Перовић Р. Миљан, По-врениовић К. Матија, Позлерац Нурџа, Поповић С. Аћим, Поповић Душан, Поповић Живко, Поповић др. Михаило, Поповић М. Новица, Предован Кр-сто, Раденковић Стојан, Радоичић В. Данило, Ра-јаковић М. Милоје, Рашковић др. Милош, Риђа-новић др. Мухамед, Рогић др. Јосип, Ружичић В. Марко, Санто др. Гавро, Сејфловић С. Бећир, Си-мић Стеван, Сладојевић П. Чедомир, Спасовић М. Вукашин, Станковић В. Александар, Станковић Св. Светолик, Степанов Миливоје, Стијић др. Милан, Стојадиновић М. Драгомир, Стојадиновић Миха-ило, Стојсављевић Петар, Стошовић Добровоје, Свботић Душан, Тасић Светозар, Тешић Максим, Тодоровић А. Бранислав, Томашевић Д. Жарко, Томић Бранко, Томић Јеврем, Тонић Р. Тодор, Ће-римагић Садик, Ћирић Стеван (претседава), Ћо-сић П. Станко, Ћумавић Хусејин, Цветковић Дра-гиша, Црлић Ј. Лазар, Цвјан Ђиро, Чапљић Ра-гиб, Чвркић Р. Војко, Шаќаревић др. Јован, Ша-кић Иван, Шемров др. Фран, Шквурц Т. Иво, Шо-шки др. Лука, Шушић И. Живко.

Гласали су „против“: Аврамовић Лука, Аћи-мовић др. Јордан, Ауер др. Људевит, Баричевић др. Јанко, Божић А. Милан, Буторка С. др. Алек-сандар, Вујић В. Димитрије, Вукановић др. Српко, Вукићевић Милан, Гајић Павле, Гађиновић Ј. Во-јислав, Горњак Винко, Грђић В. Ристо, Димитри-јевић Коста, Димитријевић Мита, Добершек Кар-ел, Дошен др. Војислав, Дошен др. Мирко, Ђу-ровић Михаило, Загорац Јово, Здравковић М. Јо-ван, Зелковић Н. Бошко, Зечевић Секула, Зупан-чич Фран, Ивановић Ј. Драгољуб, Иванчевић Ду-шан, Исаковић Ђ. Миливоје, Јанжекович Иван, Јанчич др. Иван, Јевремовић др. Драгољуб, Јевтић Д. Богољуб, Јевтић Животије, Јовановић др. Ва-силије, Јовановић Јован, Јовановић Љубомир, Јо-јић Велимир, Ковач Љ. Анте, Којић др. Драгутин, Коман Албин, Комненовић Мирко, Кулишић др. Шиме, Кумануди др. Коста, Курилић Ј. Милан, Куртовић Шукрија, Лазаревић М. Милован, Лазић Војислав, Ленарчич Станко, Лукачић Августин, Марцикић Т. Милоје, Мastroвић Ф. Анте, Матица Павао, Мијовић др. Александар, Милутиновић Р. Милинко, Михаиловић П. Илија, Мохорич Иван, Мравље Милан, Мулалић А. Мустафа, Нановић Ра-дивоје, Ненадић Војислав, Ненадовић Б. Јован, Николић Ђ. Милован, Николић М. Радивоје, Нова-ковић Степан, Паучовић Бранко, Пашировић Манфред, Перић Ђ. Миливоје, Петковић В. Милан, Петковић В. Растко, Пинтеровић др. Милован, Плескович Рудолф, Поповић М. Велимир, Поповић

М. др. Живојин, Поповић др. Коста, Поповић др. Светислав, Прека-Никола, Прекоршек Иван, Пре-љубовић Мухамед, Протић П. Јеремија, Рафаило-вић Миливоје, Рашовић М. Милош, Режек др. Јо-сип, Сарић Ибрахим, Соколовић Никола, Стефано-вић Б. Игњат, Стошић Стаменко, Тишма Владимир, Турк Рајко, Урошевић Ил. Мирко, Физир Виктор, Фукс др. Рико, Хафизадић др. Сулејман, Хорват Фрањо, Хочевар Станко, Цветић Јосип, Шијак др. Никола, Шулкић М. Владимир.

Отсутни: Алексић Коста, Глишић Миленко, Даниловић Ј. Живко, Добовишек др. Рудолф, Ер-цеговац Н. Богдан, Илић др. Вељко, Јанић др. Војислав, Јовановић др. Ђорђе, Калембер др. Бранко, Кожул др. Марко, Кошић М. др. Мирко, Краљевић др. Драган, Кристић Симо, Кристић Ст. Стојан, Лазаревић М. Александар, Лазаревић Ни-кон, Ловренчич др. Иван, Макар Дако, Марковић др. Миленко, Мијушковић Лука, Николић Славко, Новаковић Фрања, Пејкић А. Чедомир, Петковић З. Ђорђе, Петровић Богдан, Рафаиловић Живојин, Савић Обрен, Секулић др. Милан, Сокић М. Мило-је, Сокић М. Момчило, Станковић Илија, Трпко-вић Т. Ставра, Хасанбеговић др. Авдо, Хаџи-Ри-стић Спира, Чејовић Ђуро, Чолаковић Крста, Ци-нић Хасан-бег, Широла Брнас Антон.

— Гласање посланика Милана Банића који је гласао за предлог буџета, посланици са деснице по-здрављају узвиком: Живео.

Гласање посланика Петра Богавца, који гласа за предлог буџета посланици са левице дочекују приговорима: Нема права да гласа, он је сенатор, није више посланик. —

Претседник Стеван Ћирић: Господо народни посланици, господин Петар Богавац може да гласа јер није још положио сенаторску заклетву, и није се изјаснио да ли задржава мандат народног по-сланика или усваја сенатски мандат.

— Гласање народног посланика г. Николе Ка-балина са „за“ посланици на левици пропраћују ироничним плескањем.

Гласање народног посланика г. Куњашића Јоа-кима са „за“ посланици из центрама и деснице про-праћају бурним одобравањем.

Гласање народног посланика г. д-ра Антона Новачана са „за“ посланици са левице пропраћају ироничним плескањем.

Гласање народног посланика д-ра Луке Шошки са „за“ посланици са левице пропраћају ироничним плескањем. —

(После гласања)

Претседник Стеван Ћирић: Господо народни посланици, пре него што прогласим резултат гла-сања, молим г. г. претставнике свих скупштинских клубова, да ми сутра, најдаље до 8½ часова, изво-ле саопштити листу говорника својих клубова за оне ресоре које ћемо ставити на дневни ред су-трашње седнице.

Изволите чути резултат гласања. Гласало је свега 279 народних посланика. Од тога броја гла-сало је 183 „за“, а 96 „против“.

Према томе објављујем да је предлог буџета државних расхода и прихода са предлогом финан-сиског закона за буџетску 1938—1939 годину у на-челу примљен. (Бурно и дуготрајно плескање у центруму и на десници).

Тиме је исцрпен дневни ред данашње седнице. Допустите да вам предложим као дневни ред за идућу седницу:

Претрес у појединостима извештаја Финансијског одбора о предлогу буџета државних расхода и прихода са предлогом Финансијског закона за буџетску 1938/39 годину и то: I раздео — Врховна државна управа; II раздео — Пензије и Инвалидске потпоре; III раздео — Државни дугови; IV раздео

— Министарство правде и V раздео — Министарство просвете.

Прима ли Народна скупштина овај предложени дневни ред? (Прима). Објављујем да је предложени дневни ред примљен.

Са вашим пристанком ову седницу закључујем, а наредну заказујем за сутра у 8 часова пре подне.

(Седница је закључена у 18,45 часова).

ПРИЛОЗИ

МИНИСТАРСТВО ИНОСТРАНИХ ПОСЛОВА
КРАЉЕВИНЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ

Пов. Бр. 3368/1

Београд, 21-II-1938 год.

ГОСПОДИНЕ ПРЕТСЕДНИЧЕ,

У прилогу под 1/ част нам је доставити Вам оверене преписе Указа Краљевских Намесника од 16 фебруара 1938 године, којима смо овлашћени, у смислу члана 65 Устава Краљевине Југославије, да можемо поднети Народном претставништву на решавање предлоге Закона о: Консуларном уговору са Закључним протоколом, потписаном у Београду 1 маја 1934 године између Краљевине Југославије и Немачког Рајха; Конвенцији, потписаној у Паризу 27 маја 1923 године између Краљевине С. Х. С., Републике Аустрије, Краљевине Мађарске, Краљевине Румуније и Републике Чехословачке, којом се одобрава Правилник о надлежности и о раду Сталне техничке комисије режима вода Дунава; Међународној конвенцији о узајамној заштити против денге, потписаној у Атини 25 јула 1934 године; Конвенцији о екстрадицији и судској помоћи по кривичним предметима, потписаној у Анкари 6 септембра 1934 године између Краљевине Југославије и Републике Турске; Допунском споразуму уз Споразум од 25-IV-1932, додат Трговинском уговору са Италијом, потписаном у Риму 4 јануара 1934 године; и Уговору о трговини и пловидби, са Прилозима који чине његов саставни део, потписаном у Београду, 24 маја 1934 године, између Краљевине Југославије и Краљевине Бугарске.

У Прилогу под 2) част нам је доставити Вам по један примерак горе поменутих предлога Закона, са образложењима, с молбом да исте изволите изнети на решавање и пред Народну скупштину.

Изволите примити, Господине Претседниче, и овом приликом уверење о нашем особитом поштовању.

Претседник Министарског савета
и Министар иностраних послова,
Др. М. М. Стојадиновић, с. р.
Министар правде,

М. Симоновић, с. р.
Министар социјалне политике
и народног здравља,
Драгиша Цветковић, с. р.
Министар трговине и индустрије,
Врбанић, с. р.
Министар грађевина,
Добривоје Стошовић, с. р.

Господину

Г-ну **СТЕВАНУ ЂИРИЋУ**
Претседнику Народне скупштине

БЕОГРАД

У ИМЕ

ЊЕГОВОГ ВЕЛИЧАНСТВА
ПЕТРА II

По милости Божјој и вољи народној
КРАЉА ЈУГОСЛАВИЈЕ
КРАЉЕВСКИ НАМЕСНИЦИ

На предлог Претседника Министарског савета и Министра иностраних послова, Министра правде и Министра трговине и индустрије а по саслушању Министарског савета, решили су и решавају:

Овлашћује се Претседник Министарског савета и Министар иностраних послова, Министар правде и Министар трговине и индустрије да могу на основу члана 65 Устава Краљевине Југославије поднети Народном претставништву на решење:

Предлог закона о Уговору о трговини и пловидби, са прилозима који чине његов саставни део, закључен и потписан у Београду, 24 маја 1934 године, између Краљевине Југославије и Краљевине Бугарске.

Претседник Министарског савета и Министар иностраних послова, Министар правде и Министар трговине и индустрије нека изврше овај Указ.

16 фебруара 1938 године
у Београду

ПАВЛЕ, с. р.
Р. СТАНКОВИЋ, с. р.
Др. И. ПЕРОВИЋ, с. р.

Претседник Министарског савета
и Министар иностраних послова,
Др. М. М. Стојадиновић, с. р.
Министар правде,
Мил. Симоновић, с. р.
Министар трговине и индустрије,
Врбанић, с. р.

У ИМЕ
ЊЕГОВОГ ВЕЛИЧАНСТВА
ПЕТРА II

По милости Божјој и вољи народној
КРАЉА ЈУГОСЛАВИЈЕ
КРАЉЕВСКИ НАМЕСНИЦИ

На предлог Претседника Министарског савета и Министра иностраних послова, Министра правде и Министра трговине и индустрије, а по саслушању Министарског савета, решили су и решавају:

Овлашћује се Претседник Министарског савета и Министар иностраних послова, Министар правде и Министар трговине и индустрије, да могу на основу члана 65 Устава Краљевине Југославије поднети Народном претставништву на решавање:

Предлог закона о допунском Споразуму од 25 априла 1932 године, додат Уговору о трговини и пловидби између Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца и Краљевине Италије од 14 јула 1924, потписаном у Риму 4 јануара 1934 године.

Претседник Министарског савета и Министар иностраних послова, Министар правде и Министар трговине и индустрије нека изврше овај Указ.

16 фебруара 1938 године
у Београду

ПАВЛЕ, с. р.
Р. СТАНКОВИЋ, с. р.
Др. И. ПЕРОВИЋ, с. р.

Претседник Министарског савета
и Министар иностраних послова,
Др. М. М. Стојадиновић, с. р.

Министар правде,

Мил. Симоновић, с. р.

Министар трговине и индустрије,
Врбанић, с. р.

У ИМЕ
ЊЕГОВОГ ВЕЛИЧАНСТВА
ПЕТРА II

По милости Божјој и вољи народној
КРАЉА ЈУГОСЛАВИЈЕ
КРАЉЕВСКИ НАМЕСНИЦИ

На предлог Претседника Министарског савета и Министра иностраних послова, Министра правде и Министра социјалне политике и народног здравља, а по саслушању Министарског савета, решили су и решавају:

Овлашћује се Претседник Министарског савета и Министар иностраних послова, Министар правде и Министар социјалне политике и народног здравља, да могу на основу члана 65 Устава Краљевине Југославије поднети Народном претставништву на решавање:

Предлог закона о Међународној конвенцији о узајамној заштити против денге, потписаној у Атини 25 јула 1934 године.

Претседник Министарског савета и Министар иностраних послова, Министар правде и Министар социјалне политике и народног здравља нека изврше овај Указ.

16 фебруара 1938 године
у Београду

ПАВЛЕ, с. р.
Р. СТАНКОВИЋ, с. р.
Др. И. ПЕРОВИЋ, с. р.

Претседник Министарског савета
и Министар иностраних послова,
Др. М. М. Стојадиновић, с. р.

Министар правде,

Мил. Симоновић, с. р.

Министар социјалне политике
и народног здравља,

Драгиша Цветковић, с. р.

У ИМЕ
ЊЕГОВОГ ВЕЛИЧАНСТВА
ПЕТРА II

По милости Божјој и вољи народној
КРАЉА ЈУГОСЛАВИЈЕ
КРАЉЕВСКИ НАМЕСНИЦИ

На предлог Претседника Министарског савета и Министра иностраних послова и Министра правде, а по саслушању Министарског савета, решили су и решавају:

Овлашћују се Претседник Министарског савета и Министар иностраних послова и Министар правде да могу на основу члана 65 Устава Краљевине Југославије поднети Народном претставништву на решавање:

Предлог закона о Конвенцији о екстрадицији и судској помоћи по кривичним предметима, потписаној у Анкари 6 септембра 1934 године, између Краљевине Југославије и Републике Турске.

Претседник Министарског савета и Министар иностраних послова и Министар правде нека изврше овај Указ.

16 фебруара 1938 године
у Београду

ПАВЛЕ, с. р.
Р. СТАНКОВИЋ, с. р.
Др. И. ПЕРОВИЋ, с. р.

Претседник Министарског савета
и Министар иностраних послова,
Др. М. М. Стојадиновић, с. р.

Министар правде,

Мил. Симоновић, с. р.

У ИМЕ
ЊЕГОВОГ ВЕЛИЧАНСТВА

ПЕТРА II

По милости Божјој и вољи народној
КРАЉА ЈУГОСЛАВИЈЕ
КРАЉЕВСКИ НАМЕСНИЦИ

На предлог Претседника Министарског савета и Министра иностраних послова и Министра правде, а по саслушању Министарског савета, решили су и решавају:

Овлашћују се Претседник Министарског савета и Министар иностраних послова и Министар правде да могу на основу члана 65 Устава Краљевине Југославије поднети Народном претставништву на решење:

Предлог закона о Консуларном уговору са Зајкључним протоколом, потписаном у Београду 1 маја 1934 године, између Краљевине Југославије и Немачког Рајха.

Претседник Министарског савета и Министар иностраних послова и Министар правде нека изврше овај Указ.

16 фебруара 1938 године
у Београду

ПАВЛЕ, с. р.
Р. СТАНКОВИЋ, с. р.
Др. И. ПЕРОВИЋ, с. р.

Претседник Министарског савета
и Министар иностраних послова,
Др. М. М. Стојадиновић, с. р.

Министар правде,
Мил. Симоновић, с. р.

У ИМЕ
ЊЕГОВОГ ВЕЛИЧАНСТВА

ПЕТРА II

По милости Божјој и вољи народној
КРАЉА ЈУГОСЛАВИЈЕ
КРАЉЕВСКИ НАМЕСНИЦИ

На предлог Претседника Министарског савета и Министра иностраних послова, Министра правде и Министра грађевина, а по саслушању Министарског савета, решили су и решавају:

Овлашћују се Претседник Министарског савета и Министар иностраних послова, Министар правде и Министар грађевина, да могу на основу члана 65 Устава Краљевине Југославије поднети Народном претставништву на решавање:

Предлог закона о Конвенцији закљученој и потписаној у Паризу 27 маја 1923 године, између Краљевине С. Х. С., Аустрије, Мађарске, Краљевине Румуније и Републике Чехословачке, којом се одобрава Правилник о надлежности и раду Сталне техничке комисије режима вода на Дунаву.

Претседник Министарског савета и Министар иностраних послова, Министар правде и Министар грађевина нека изврше овај Указ.

16 фебруара 1938 године
у Београду

ПАВЛЕ, с. р.
Р. СТАНКОВИЋ, с. р.
Др. И. ПЕРОВИЋ, с. р.

Претседник Министарског савета
и Министар иностраних послова,
Др. М. М. Стојадиновић, с. р.

Министар правде,
Мил. Симоновић, с. р.
Министар грађевина,
Добр. Стошовић, с. р.

НАРОДНА СКУПШТИНА
КРАЉЕВИНЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ

Финансијски одбор
Х. Бр. 1056

24 фебруара 1938 год.
у Београду

НАРОДНОЈ СКУПШТИНИ,

Финансијски одбор примио је преко Господина Претседника Народне скупштине предлог Господина Министра финансија Бр. 1200/VII од 17 фебруара 1938 и предлог Бр. 2110/VII од 18 фебруара 1938 године о изменама и допунама у рачунском делу предлога буџета државних расхода и прихода са предлогом Финансијског закона за 1938/39 годину.

На седници својој од 24 фебруара 1938 године Финансијски одбор узео је у претрес предложене амандмане па их је усвојио са следећим изменама и допунама:

У партији 77 прдлога буџета Министарства правде за 1938/39 год. на крају текста после речи: „лаври“ додати: „као и осталих старих националних споменика у Јужним крајевима“.

Из амандмана Бр. 2110/VII од 18 фебруара 1938 год., који је поднет Народној скупштини, из парт. 1045 изоставити: „Место: „Виши саветник IV/1“ ставити: „Саветник IV/1“ сума остаје иста.“

Моли се Народна скупштина да изволи усвојити овај извештај у целости.

Претседник Финансијског одбора,
Милоје М. Рајаковић, с. р.

Секретар,

Владимир Казимировић, с. р.

Чланови:

Др. Часлав Никитовић, с. р.; др. Јуре Коце, с. р.; Гавран Капетановић, с. р.; Михаило Бошковић, с. р.; Аћим Поповић, с. р.; др. Милан Главинић, с. р.; Милан Лазаревић, с. р.; Живота Милановић, с. р.; др. Иван Јанчич, с. р.; Миливоје Перић, с. р.; Душан М. Перовић, с. р.; др. Мирко Косић, с. р.; Милош Рашовић, с. р.; Ђура Микашиновић, с. р.; Радослав М. Димић, с. р.; Бранко Тодоровић, с. р.

Стефановић
Стефановић

